Midwest Inter. Library
5721 Cottage Grove Ave.
Chicago, Ill. 60637

CENTER FOR LIBRARIES

SANDARA
THE LEAGUE
LITHUANIAN NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ
SANDARA
Published by the
Lithuanian National League
of America
Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES
840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 50 CENTS | GEGUŽĖS 5 - MAY 5, 1980 | NR. 9

CHICAGOS LIETUVIŲ TARYBA balandžio 13, konferencijos metu ALTO CENTRUI įteikė $ 8,000 ALT gen. sekr. kun. A. Stašys priima čekį iš pirm. J. Kuzo ir ižd. Irenos Sankus. (Nuotr. V. Noreikos)

CHICAGOS LIETUVIŲ TARYBOS KONFERENCIJOS PAREIŠKIMAS

Chicagos Amerikos Lietuvių Tarybos konferencija, įvykusi š.m balandžio 13 d. Šaulių namuose, primena, kad 1940 metais Lietuvą klastingai ir niekšiškai okupavus rusams bolševikams, Amerikos lietuviai jautriai pergyveno šią lietuvių tautos tragediją ir pirmieji skubėjo gelbėti Lietuvą, įsteigdami tam tikslui ALT-ą, kuris darė ir daro visus įmanomus žygius Lietuvos išlaivinimui.

1) Šiandien eiliniam lietuvių visuomenės nariui kyla klausimas, kad lietuvių visuomenė nėra "nei žmogus, nei žmonių grupė", o institucijų bei jų atstovaujančių asmenų visuma. Pagal tai ALT yra tos visumos kūno atspindys. Kitaip tariant, mūsų lietuvių visuomenė yra susidariusi iš savo viešosios tvarkos ir jos iškiliųjų vadovų, kurių aukščiausias tikslas turėtų būti tarnauti lietuvio - žmogaus ugdymui ir auklėjimui. Tik sąmoningas ir politiškai subrendęs žmogus galės tęsti laisvinimo darbą iki galutinio laimėjimo.

2) Tarpusavio ginčai ir tariami kiti žaidimai nepriartina Lietuvos laisvės. Jaunieji turi suprasti ir vyresniųjų nuogąstavimus, kai turime visą laisvinimo darbą suvesti į išorės apsireiškimus. Senųjų politinių ir visuomeninių organizacijų reikšmės reikia ieškoti tautinių tradicijų gynime ir saugojime ir, svarbiausia-įtaigojime, kad turime giliai ir tikrai žinoti ko siekiame. Jei, sakysime, lietuvių kalba bus pamiršta ar netapsime tarytumei svetimieji, kovojantys už idealus, kurių patys nebevykdome. Sąmoningai politinei veiklai reikalinga sąmoningų žmonių. Jų ugdymas yra pats svarbiausias visų politinių, visuomeninių, profesinių ir pasaulėžiūrinių sąjūdžių uždavinys.

3) Konferencijos dalyviai pabrėžia, koks pilkas pasidarytų mūsų visuomeninis gyvenimas, jei mūsų ideologinės ir srovinės organizacijos išjungtų savo jėgom ir ištekliais palaikomą spaudą. Jei tai atsitiktų, tai tada mūsų dvasinis ir kultūrinis veikimas pasidarytų viena uniforminė išraiška, be ryškių kūrybinės dvasios ir veržlumo polėkių. Kad į tokią padėtį nepatektų mūsų visuomeninis gyvenimas, konferencijos dalyviai kviečia ir skatina visuomenę savo ištekliais remti mūsų srovinę spaudą.

4) Mūsų srovinės organizacijos savo spausdinto žodžio galia atlieka žymų vaidmenį, kuriant ir ugdant naujas lietuviškai galvojančias ir tyra širdimi besisielojančias Lietuvos ateities likimu asmenybes. Visos mūsų ideologinės srovės savo nuopelnais, savo išpuoselėtom tradicijom sudaro didelę politinę ir kultūrinę jėgą. Konferencijos dalyviai pripažįsta, kad tai yra mūsų kultūrinio ir politinio gyvenimo išryškėjęs veidas. Ir daugumai mūsų jis tebėra ir liks tikrasis mūsų dvasinis lietuviškas pasaulis, kuriame kaupiasi ir atsiskleidžia mūsų vaisingi darbai.

Todėl konferencijos dalyviai nuoširdžiai kviečia lietuvių visuomenę ir toliau remti pinigine ir moraline auka ALT-o darbus. Iš tų sutelktų mūsų dvasinių jėgų trykšta tautinė gyvybė, tautos valia, laisvės ilgesys tėvynei ir kovos ryžtas už Lietuvos laisvę.

5) Konferencijos dalyviai kviečia visus geros valios lietuvius tvirtai tikėti į mūsų tautos prisikėlimą nepriklausomam gyvenimui ir ieškoti tikamiausių šiai veiklai sąlygų.

6) Konferencijos dalyviai, turėdami galvoje lietuvių visuomeniniame gyvenime pasireiškusius nesklandumus ir nukrypimą nuo būdingo lietuvių vienybės kelio, - norint išvengti tos žalingos mūsų kultūriniam ir politiniam gyvenimui blogybės, - kviečia visą geros valios lietuvių visuomenę grįžti prie lietuviškos patriotinės išminties, kuri į lietuvių politinį ir kultūrinį gyvenimą grąžintų vienybę, vaisingais darbais, pasiaukojimu ir darniu sugyvenimu.

7) Lietuvių visuomenės idealai turi būti pagrįsti aukščiausiu tautiniame klausime autoritetu - tautine sąžine. Todėl lietuvių visuomenė turi būti giliai įsitikinusi, kad didįjį tautos idealą-laisvę gali atsiekti tik brandžios ir kietos asmenybės, sujungtom jėgom skelbiant gyvą mintį, kylančią iš gaivalingo tautos troškimo. Nepalūžtamu veržlumu vesti tautinę visuomenę į pilnutinį lausvės idealo įgyvendinimą, ir tuo būdu atlikti prasmingą žmogui ir tautai uždavinį.

8) Mažų tautų kelias į laisvę reikalauja daug kantrybės. Ne visada galima tikėti į gražias deklaracijas, chartas, tautų apsisprendimo teises, skriaudos nepripažinimą ir kovą už pavergtuosius. Dvidešimtame amžiuje melo menas rūpestingai įklostomas į gražių žodžių tiradą. Nežinome, kada vėl istorija bus palanki mūsų tautos laisvės siekimams. Užtai prasminga šia proga pabrėžti apie tai, ko nepraradome ir neprarasime. Okupantas gali išbraukti Nepriklausomybę iš kalendorių ir istorijos vadovėlių, tačiau niekados jis neišbrauks iš sąmoningos tautos galvosenos valstybingumo idėjos.

9) Konferencijos dalyviai jaučia malonią pareigą pareikšti didelę padėką spaudai, spaudos ir radio darbuotojams, kurie prisidėjo prie laisvinimo darbo populiarinimo. Širdingai dėkoja visiems aukotojams, kurie savo aukomis įgalino Chicagos ALT-ui atlikti užsibrėžtus darbus. O ypatinga dalyvių padėka ALT-o valdybos ir tarybos nariams, kurie savo patarimais ir padrąsinimais skatino pasiimtą darbą sėkmingai atlikti.

BRUOŽAI

Amerikiečių bandymas jėga išlaisvinti savo pasiuntinybės personalą, nelegaliai kalinamą Irano teroristų Teherane jau pusę metų, baigėsi nesėkmingai ir tragiška aštuonių amerikiečių mirtimi, susidūrus transporto lėktuvui su helikopteriu, leidžiantis dykumose, apie 300 mylių nuo Teherano. Prislėgtas šio skaudaus įvykio, prezidentas J. Carteris pareiškė, jog savo atsakomybe atšaukė "kruopščiai paruoštos operacijos" tolimesnį vykdymą, dėl lėktuvo nelaimės žemėje. Žuvusiųjų šeimų nariams prezidentas išreiškė gilią užuojautą. Sužeistieji avarijoje atvežti į amerikiečių karių ligoninę, tačiau žuvusieji dėl nepalankių aplinkybių neatsiimti.

Prezidentas pareiškė, jog planas išlaisvinti amerikiečius pasidarė aktualus tuoj po amerikiečių įkalinimo Teherane. Tačiau jo vykdymą prezidentas atidėjo, tikėdamasis jų išlaisvinimo diplomatiniu keliu. Ilgas laukimo laikas parodė, jog Iranas neturi intencijos paleisti amerikiečių. Tada prezidentas įsakė imtis militarinės akcijos, už kurią jis pasiėmė visą atsakomybę.

Kai kurie kongreso nariai reiškia nepasitenkinimą, kad prezidentas apie savo sumanymą šiuo keliu gelbėti kalinamus amerikiečius jų nepainformavo. Prezidentas apie tai neinformavo ir sąjungininkų, matyti, norėdamas išlaikyti paslaptį, kas šiame krašte dažnai sunkiai pasiekiama.

Amerikiečių drastiškos priemonės išlaisvinti savo nekaltai kalinamus ambasados narius Teherane pasaulyje sukėlė įvairių komentarų, tiek sąjungininkų, tiek ir priešų. Bene palankiausiai komentuoja amerikiečių tradiciniai sąjungininkai britai, tvirtindami, jog tai buvo suprantama ir pateisinama akcija, nukreipta ne prieš Irano žmones, net ir ne prieš jų revoliucinę valdžią, bet grynai humanitariniais sumetimais, vaduojant savo nelegaliai suimtus įkaitus.

Irano teroristai, patyrę apie mėginimą išlaisvinti įkaitus, Teherane prie US Ambasados vartų sustiprino apsaugą. Dabar pranešama, kad įkaitai išskirstyti į kelias vietas.

JT generalinis sekretorius Kurt Waldheim yra įsitikinęs, jog amerikiečių įkaitai būsią paleisti, nors jis negali apibrėžti paleidimo laiko. Jis, tačiau, priešingas militarinėms priemonėms, nes tai gali sukelti nenumatytą reakciją vieno iš jų politinių centrų. Atrodo, jis turi galvoje Irano teroristų grupę, laikančią save virš bet kokios vyriausybės.

* * *

Jau kuris laikas vyksta kovos tarp iraniečių ir kurdų vakariniame Irane. Per susidūrimą Kurdistano sostinėje Sanandas ties Iranian Oil Co. žuvę keli žmonės. Sužeistieji pasislėpė artimoje mečetėje. Kaikur neturima elektros ir vandens. Visame mieste pastebimos kovų žymės. Netoli kareivinių vienos paros bėgyje krito apie 40 žmonių, virš 100 sužeistų. Kurdų religinis vadas, šeikas Ezzedoin Husseini, kreipėsi į Tarptautinį Raudonąjį Kryžių, prašydamas vaistų. Irano teisininkų organizacija išsiuntė pakartotiną laišką prezidentui A. Bani Sadr prašydami pradėti derybas su kurdais.

* * *

Gana rizikingą žingsnį žengia revoliucijos sukrėstas Iranas, akivaizdoje jam gręsiančios JAV blokados, norėdamas tuo užtikrinti kelius su pasauliu per Sovietų Sąjungą. Ateinančios iš Maskvos ir Teherano žinios sako, jog derybos vyksta tuo tarpu tik ūkinėje srityje. Žinant sovietų natūrą, reikia manyti, kad Maskva mokės šia proga pasinaudoti ir Iranas pateks į Kremliaus agentų tinklą, juo labiau, kad dabartinėje chaotinėje krašto padėtyje komunistų griaunamoji jėga gana ryški.

Šio ūkinio susitarimo dėka, bolševikai vėl pradėjo gauti iš Irano natūralias dujas, nuo ko buvo atsisakę dėl per didelės kainos. Kitas klausimas, kas bus praradus vandens kelius. Atrodo, Iranui būtų daug geriau susitarti su JAV, paleidžiant įkaitus. Bet fanatikas R. Chomeini, kuris sakosi bolševikų nekenčiąs ne mažiau kaip ir amerikiečių, nenori matyti fakto, jog stiprios sovietų pajėgos sutelktos prie Irano sienos. Irano revoliucinė vyriausybė mezga prekybinius santykius ir su sovietiniais satelitais, kurių pirmoj eilėj yra komunistinė Vokietija. Net ir tokia Rumunija, kuri laikosi toliau nuo sovietų, sutiko pirkti tam tikrą naftos kiekį iš Irano. Taigi, Iranas, dar neišbridęs iš tebesitęsiančio chaoso, pradeda žengti gana slidžiu keliu. Dar keisčiau, kad Iranas orientuojasi į ūkiniai sergantį sovietinį bloką, kuris save neišlaiko ir nuolat reikalingas tariamai "supuvusio" vakarų pasaulio, o labiausiai JAV, pagalbos.

* * *

Valstybės sekretorius Cyrus R. Vance, būdamas priešingas amerikiečių įkaitų karine jėga laisvinimui, atsistatydino. Jo vieton prezidentas pakvietė sen. Ed Muskie.

TRUMPAI IŠ VISUR

JAV kasmet padaroma apie 400,000 katarakto operacijų.

* * *

Jeigu nebus paleisti JAV diplomatai, Europos bendrosios rinkos valstybės nuo gegužės 15 nutarė nebeprekiauti su Iranu.

* * *

Brazilijos vyskupai pasisakė už žemės reformą.

* * *

Japonija daugiau nebeperka Irano naftos.

* * *

Sovietų gyventojams nebeskelbiama dėl ko Vakarai boikotuos olimpiadą.

* * *

Sovietai Kuboje ruošia naujus lizdus atominėms rakietoms leisti.

* * *

Pernai Japonija JAV pardavė virš pusės milijono sunkvežimių.

* * *

Vakarų Vokietijoje buvo nušautas serbų laisvės kovotojas, atvykęs iš JAV.

* * *

Libijoje sovietai turi 3,000 tankų ir 300 modernių kovos lėktuvų.

* * *

O'Hare aerodrome Irano "Studentas" areštuotas su už 1 milijoną vertės heroino.

* * *

Sachravo bendradarbė Malva Landa nuteista 5 metus kalėti.

* * *

Virš 50 metų emigrantams, išgyvenus čia virš 20 metų, JAV pilietybė duodama be anglų kalbos egzaminų.

SANDARA
THE LEAGUE
LITHUANIAN NEWSPAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608 Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES:
In The United States per year $10.00
In Foreign Countries per year $10.00

UŽSAKYMŲ KAINA:
Suvienytose Valstybėse metams $10.00
Užsienyje metams..... $10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G.J.Lazauskas
Redakcijos nariai: E.Boreiša (polit.), P.Bružas (techn.).
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė (Šeimininkių sk.), Vyt.Širvydas (English Section).

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rimkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos: Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį 10 val. - 12 val. ir 1 val.pp - 6 val. vakare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.).

SANDAROS ATSTOVAI
So.Bostone: Inž. Aleksandras J.Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroite - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

ŠEŠTOJI LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ

1980 m. liepos 5 - 6 d. Internat. Amfiteatre, Chicago IL.

5620 So. Claremont Ave., Chicago, IL. 60636
Tel.: (312) 778-2200

* * *

VI-sios Tautinių Šokių Šventės komitetas praneša, kad bilietų į šokių šventę jau nėra. Tie, kurie užsisakė ir dar nesumokėjo, turi iki gegužės 10 d. susimokėti. Bilietai likę nesumokėti bus išparduoti kitiems.

* * *

Yra vienetų, kurie dar neužpildė viešbučių registracijos korteles. VI-sios Tautinių Šokių Šventės komitetas ragina visus kuo greičiau užpildyti ir pasiųsti paskirtam viešbučiui su vienos paros mokesčiu. Viešbučiai turi turėti korteles iki birželio pirmos dienos.

LIETUVOS DIPLOMATINIŲ ATSTOVŲ AKREDITAVIMAS

Padėkodamas JAV Atstovų Rūmų užsienio reikalų komiteto pirmininkui kongr. Clement J. Zablocki už pranešimą apie Valstybės departamento sutvarkytą Lietuvos diplomatinės tarnybos finansavimą, ALTo pirm. dr.K. Šidlauskas prašė kongresmaną daryti žygių, kad būtų užtikrintas Lietuvos atstovybės Vašingtone tęstinumas, palengvinant ateityje Lietuvos diplomatinių atstovų akreditavimo galimybės.

Atsakydamas Atstovų Rūmų užsienio komiteto pirmininkas pranešė Amerikos Lietuvių Tarybai, kad jis nemano, jog šis klausimas būtų tinkamas spręsti JAV legislatūrai.

Kongr. Zablocki rašo, kad nors JAV Kongresas turi galią ir atsakomybę skirti lėšas specifiniams reikalams, bet akreditavimo klausimai priklauso nuo JAV administracinės valdžios. JAV įstatymų leidžiamosios galios įsikišimas į šį reikalą neturėtų jokio teisinio pagrindo ir būtų niekingas.

Tačiau pirm. Zablocki pažadėjo ir toliau pabrėžti administracijos pareigūnams faktą, kaip svarbiu reikalu JAV Kongresas laiko tolimesnį Lietuvos pasiuntinybės veikimą.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS POSĖDIS

Amerikos Lietuvių Tarybos valdybos balandžio 23 d. posėdyje pirm. dr. K. Šidlauskas painformavo, kad Lietuvos laisvinimo reikalais palaikomas glaudus ryšys su Vliko pirmininku. Iš Valstybės departamento gautas raštas ryšium su jiems prisiųstu priminimu, kad okupantas neturi teisės mobilizuoti Lietuvos vyrų į savo kariuomenę. Tame raište pažymima, kad Washingtonas yra vienodos nuomonės su Amer. Liet. Taryba kas dėl Lietuvos okupacijos nepripažinimo, dėl neleistinumo imti Lietuvos vyrų į Maskvos karines jėgas ir dėl Afganistano.

Valstybės departamento patarėja R. L. Ridgway pranešė, kad jai pavesta rūpintis Madrido konferencijos reikalais. Ji pranešė apie Helsinkio susitarimą pasirašiusių valstybių mokslininkų konferenciją Hamburge, kur stipriai buvo pabrėžtas žmogaus teisių reikalas.

* * *

Alto valdyba vienbalsiai nutarė įeiti į Tautos Fondą su 4000 dol. įnašu, vėliau tą įnašą papildant.

* * *

Susipažinus su Liet. Bendr. pirm. V. Kutkaus raštu, kad LB jau paskyrė trijų asmenų komisiją aiškintis santykius su ALT u, nutarta, kad ALT pirm. dr. K. Šidlauskas sudarys panašią ALTo komisiją, kuri bendrai su LB paskirtais nariais pradės pasitarimus.

PROF. WEIL APIE LIETUVIUS

Dienrašty "Chicago Sun-Times" buvo paskelbtas pasikalbėjimas su Northwestern universiteto profesoriumi Irwin Weil. Jis buvo pasisakęs už bylą, kaltinant karo meto nusikaltimais vieną lietuvį. Profesoriui Weil buvo nusiųsta Alto išleista knygelė "Lithuania's Jews and the Holocaust". Ją perskaitęs, atsiuntė padėkos laišką, kuriame sako: "Aš jaučiu didelę pagarbą lietuvių kalbai ir kultūrai. Aš lankiausi Vilniuje... ir tas apsilankymas tik sustiprino mano turėtą įspūdį apie simpatingą tautą gražioje teritorijoje su įspūdinga architektūra ir maloniu gyvenimo būdu. Žinodamas apie baisų ekonominį ir karinį spaudimą Rytų Europoje per paskutinį pusšimtį metų, aš tik galėjau atsiliepti su nuostaba ir simpatija."

"Žinau daug atsitikimų, kada lietuviai, net ir su didele sau rizika gelbėjo žydus slėpdami juos nuo nacių. Vienas mano pirmųjų kolegų Brandeis universitete buvo narys šeimos, kuri išliko gyva tik dėka lietuvio gimnazijos mokytojo, kuris rizikavo slėpdamas ir padėdamas žydams nacių okupacijos metu. Man buvo malonu stebėti draugiškus ryšius, tęsiamus tarp dviejų šeimų, lietuvių ir žydų, bent per dvi kartas po Antrojo Pasaulinio karo. Šitokius santykius aš norėčiau matyti tarp tautų visur. Mūsų laikais nieko nėra blogesnio, nieko labiau žlugdančio kaip neapykanta ar abipusis nepasitikėjimas dėl rasės, tautybės ar tikybos. Ir nieko nebūtų taip naudingo mūsų visuomenei, kaip sukūrimas pagarbos ir draugiškumo tarp pasaulio tautų."

PASKIRTAS JAV MADRIDO DELEGACIJOS PIRMININKAS

Vadovu JAV delegacijos į Madrido konferenciją paskirtas Griffin Bell, buvęs JAV generalinis prokuroras.

LIETUVIAI POLITINIAI KALINIAI SOVIETŲ BEPROTNAMIUOSE

Artėja didžiųjų birželio trėmimų minėjimai. Okupantai bolševikai Lietuvą tebelaiko žiaurioje priespaudoje, ką rodo ilgi sąrašai jų kalinamų ir psichiatrinėse ligoninėse laikomų lietuvių politinių kalinių. Amerikos Lietuvių Taryba seka ir dokumentuoja psichiatrinėse ligoninėse laikytų ar tebekankinamų lietuvių. Šie duomenys reikalingi keliant įvairius klausimus.

NATALIJOS SOLZENICYN PROTESTAS

Kongresmanas J.M. Jeffords (resp., Verm.) pasirūpino, kad "Congressional Record" išspausdintų (III.26) pareiškimą Natalijos Solženicyn, kuri protestuoja dėl padidėjusių Maskvos vykdomų areštų, specialiai paminėdama į koncentracijos lagerius ilgiems metams uždarytus Balį Gajauską ir Antaną Terlecką.

Amnesty International, Nicos grupė Prancūzijoje, rūpinasi jaunu lietuviu politiniu kaliniu Ramanausku, Vilniaus universiteto studentu, okupantų kalinamu nuo 1976 m. ALT-as pasiuntė savo turėtas informacijas.

DAŽNAI PRIMENA LIETUVĄ

JAV kongrese rodoma labai daug prielankumo Lietuvos laisvės reikalui. Kongresmanas J.A. Durkin (resp., N.H.) pasakė kalbą apie sulaužytas Maskvos sutartis su Lietuva, apie okupacijos prievartą, apie lietuvių laisvės siekimus, skatindamas remti lietuvių išsilaisvinimo pastangas.

ST. PETERSBURG, FLA.

ALT o SKYRIAUS METINIS susirinkimas įvyko balandžio 15 d. klubo salėje. Susirinkimą atidarė ir praeitų metų skyriaus veiklą nušvietė pirm. A. Rūkštelė. Susirinkime dalyvavo VLIK-o pirm. dr. K. Bobelis, kuris pasakė kalbą. Vienbalsiai perrinktą valdybą sudaro:. pirm. A. Rūkštelė, vicepirm. E. Purtulienė, sekr. O. Galvydienė, ižd. A. Plepys, parengimų vad. I. Valauskienė. Susirinkimas baigtas draugišku pobūviu.

ALT-o skyrius balandžio 30 d. suruošė pikniką Seminole parke.

Trumpos žinios

* * *

Buvusi britų kolonija Afrikoje Rodezija, savo laiku be britų sutikimo pasiskelbusi nepriklausoma valstybe su baltųjų mažumos vyriausybe, sunkiai grūmėsi už savo egzistenciją su vidaus ir išorės priešais, pagaliau susilaukė taikos. Savo buvusių globėjų tarpininkavimu, baigtos vidaus kovos, išrinktas parlamentas, sudaryta juodųjų daugumos vyriausybė, į kurią įeina du baltieji. Naujoji valstybė dabar vadinasi Zimbabwe. Naujos valstybės paskelbimo iškilmėse dalyvavo princas Charles ir britų užsienių reikalų ministeris Carrington, parodęs daug iniciatyvos šio krašto taikingam sprendimui. Svečių buvo sukviesta ir iš kitų valstybių.

* * *

JAV namų statyba sumažėjo apie 40%

* * *

Irano šacho sesuo kaltina prezidentą Carterį dėl dabartinių įvykių Irane.

* * *

Sovietų žvejybos ministerijoje susekta masinė afera su ikrais. Daugeliui gresia mirties bausmės.

* * *

JAV automobilių pramonė paleidžia vis daugiau darbininkų.

* * *

Sovietai vis daugiau karių perkelia į Irano pasienį.

* * *

JAV buvo 226 Irano diplomatai, iš jų 118 buvo ištremti, o 108 dingo.

* * *

Sovietų armija ruošiama Jugoslavijos okupacijai.

* * *

Afganistano partizanams badas ir šaudmenų stoka padaro daugiau nuostolių, negu sovietų kariai.

* * *

Vakarų Vokietijoje VW stato JAV antrą automobilių fabriką.

* * *

Iš JAV studijavusių Irano karininkų, 70 liko čia, kaip politiniai bėgliai.

* * *

Kanados sportininkai nevyks į olimpiadą Maskvoje.

* * *

Sovietų lėktuvai šnipinėja Japonijos pakrantes.

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

yra seniausia, didžiausia ir turtingiausia lietuvių fraternalinė organizacija. SLA dirba taip pat kultūrinį darbą, apdraudžia pigiausiomis kainomis, jau išmokėjo daugiau kaip 8 milijonus apdraudų savo nariams, neieško pelno, nariam padeda tik savišalpos pagrindu, galima apsidrausti iki $ 10,000., apdraudžia ir Taupomąja apdrauda, vaikus apdraudžia pigia terminuota apdrauda.

Kreipkitės į savo apylinkės SLA kuopas arba į SLA centrą.

****

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE (SLA) VAJŲ NAUJIEMS NARIAMS DAR PRATĘSIA

****

Taip pat yra proga ir seniems nariams savo apdraudas padidinti. Vajaus metu kandidatai į SLA narius pirmais metais temoka tik pusę kainos, aplikantų sveikata netikrinama, galima apsidrausti iki $5,000. Dar nevėlu pasinaudoti šia proga !

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 West 30th St., New York, N. Y. 10001
Tel. [212] 563-2210

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorei p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS parėmimą būsime labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.

Iš viso..... dol.

(Nuo 1980 m. sausio 1 d. Sandaros prenumerata metams $ 10.)

MANO PAVARDE.....

ADRESAS;.....

KREMLIAUS AGRESIJA

REPORTAŽAS IŠ VAK. VOKIETIJOS

Kremliaus įsiveržimas Afganistanan, taip vad. "įtampos mažinimo" laikotarpyje, buvo tik vienas iš iškilesnių taškų, vykdant imperialistinę ekspansiją pasaulyje. Paskutiniaisiais metais į Kremliaus diriguojamųjų, išnaudojamųjų gretas pateko pav.: Angola, Abisinija, Vietnamas, Kolumbija, Laosas, Mozambika, Jemenas ir kiti. Neaiški ateitis su Nikaragua, Iranu, Lybija, Indija ir t.t. Kremliaus armijos priartėjo prie Arabijos šalių alyvos šaltinių - reagavo ir JAV vyriausybė, su ja vieningai ir ryžtingai - anglosaksų kraštai, kuriuos šiuo momentu valdo nesocialistinės vyriausybės: Anglija, Kanada, Australija, Naujoji Zelandija.

Tuo tarpu V. Europoje, kur šiuo metu V. Vokietijoje valdžioje yra socialistai, o Prancūzijoje Ziskan de Estaign partija su degolistais - apsiribojama vien tik solidarumo su JAV žodiniais pareiškimais; konkretaus, antisovietinio nieko neveikiama. Net tokiame, daugiau simboliniame klausime, kaip olimpinių žaidynių Maskvoje boikotas, dar iki šiol neišspręstas V. Vokietijoje. Gi Prancūzija, kuri mėgsta save prezentuoti, kaip "Grande Nation", net jau dabar pasisakė, jog olimpinių žaidynių neboikotuos. Valstybėje, kurioje yra milijonai komunistinių ir demokratinių socialistų ir kurių koaliciniam blokui per paskutiniuosius prezidento rinkimus tetrūko 1-5% balsų, kad perėmus diktatūrą į savo rankas, kad surinkus beveik 50% balsų, galimas dalykas ir tegalima tik pataikavimo Kremliui politika.

Be to, ši Kremliui palanki politika, kaip atrodo, nėra veltui. Taip pav. paskutiniais metais Prancūzijos karinės pajėgos įsikišo į nepriklausomų valstybių vidaus įvykius, kaip: Ekvatorinėje Afrikos Respublikoje, Tsade, Zaire, Tunise iš Kremliaus pusės nebuvo girdėti nei jokio protesto.

Televizijoje buvo rodomos iškarpos iš 1936 m. olimpiados Berlyne. Ten matėsi, kaip Prancūzijos sportininkai žygiavo stadione iškėlę rankas pagal Hitlerio pasisveikinimo stilių. Įdomu, kaip prancūzai žygiuos šiemet pro Kremliaus kocių tribūną Maskvoje - gal su Marseljete lūpose?? Prancūzija gali tik tol vaidinti "savistovią", kaip kad sovietai sako, politiką, kol ji slepiasi už V. Vokietijos, už JAV nugaros.

Jeigu nebūtų V. Europoje JAV kariuomenės, tai Kremliaus armijos jau seniai būtų nužygiavusios iki Anglijos pakraščių, taip, kaip nacių armijos savaičių bėgyje peržygiavo per Prancūziją..

Žvelgiant iš 1979 metų akiračio, prisimena 1939 m. Tai laikotarpis, kuris turi daug paralelių, panašumo. Tai tais laikais Anglijos Camberlain ir Prancūzijos Daladier nuolatos skelbė "taiką", "taikos išsaugojimo" būtinumą. Taip dabar Vokietijos socialistų vadas W. Brandt (Alias K. Frahn) skelbia, jog permažai būtų "įtampos mažinimo"- reikia daugiau, reikia išsaugoti "įtampos mažinimo dialogą" su Kremliumi. Panašiai pasisako ir Žiskan de Estaign. 1939 m. ant "taikos išsaugojimo" aukuro Muenchene ir kitur buvo paaukotos Čekoslovakija ir kitos sritys - perleidžiant jas naciams.

Dabar V. Vokietijos kancleris Šmit ir Prancūzijos prezidentas Žiskan de Estaign, savo bendrame pranešime dėl Afganistano, tarp įvairių, pareiškė ir maždaug taip, jog kitas "kartas", tai yra, žygiavimas pav. į Iraną, nebebus toleruojamas. Tokių "kitų kartų" mes jau turime visą eilę: Suomija, Lenkija, Baltijos Respublikos, Rytų Europos Valstybės, Vengrija, Čekoslovakija ir t.t. Niekas Vakaruose į tas Kremliaus agresijas ryžtingai nereagavo, 1939 m. bėgo izraelitai iš nacių rasistinės Vokietijos, dabar bėga daugelis izraelitų iš kocių valdomos Kremliaus imperijos. Jie buvo persekiojami nacistinėje Vokietijoje, dabar tas pats vyksta kocių valdomoje imperijoje. Papildomai 1979-80 metų tarptautinę padėtį aštrina masinis terorizmas, dažnos revoliucijos, kurios skatinamos Kremliaus agentų, pasinaudojant - "įtampos mažinimo laikotarpiu".

Italijoje, katalikiškame krašte, turėjome juodųjų fašistų - Musulini režimą. Dabar einama į raudonųjų fašistų režimą, kuriam net koalicijos keliu nori padėti 40% krikščionių demokratų partijos narių - atsisėsti į diktatorinį postą be revoliucijos. Italijoje esama keli milijonai komunistų partijos narių, o kartu su kitais įvairaus plauko socialistais jie taip pat panašiai, kaip Prancūzija, surenka beveik 50% balsų per rinkimus. Taip vad. "Raudonųjų brigadų" žudynės yra kasdieninis reiškinys, Airijos šiaurėje jau metų metai vyksta pogrindžio karas, teroras.

Tas pats Ispanijoje, Baskijoje. Ant revoliucijos, diktatūros ribos randasi ir Turkija, kur dabar žada padėti su savo mili - jardais V. Vokietija. Kovos teroras tebevyksta Palestinoje, Libane. Įtempta padėtis Irane, nes galimas dalykas, jos komunistiniai agentai dar mėnesius laikys ir terorizuos JAV pasiuntinybės belaisvius, o to negali ilgai toleruoti JAV vyriausybė, nes to neleis paprastieji JAV žmonės.

JAV nuo Franklin Delano Roosevelt laikų visose srityse varė biznį su Kremliaus imperialistais, bet dabar prieita riba, kur grasoma JAV ir V. Europos naftos šaltiniams ir galimas dalykas, jog tai nėra tik laikinas "stop" F.D. Roosevelt politikai, bet gilus ir rimtas lūžis, turintis lemiamos įtakos pasauliui, taikai, laisvei.

Jeigu JAV, kad ir vienos pačios su savo anglosaksiniais sąjungininkais, tvirtai laikysis boikoto politikos Kremliaus atžvilgiu, tai Kremliaus agresoriai trauksis. Jeigu kiltų pasaulinis karas, tai JAV, kaip ir praėjusiuose dviejuose karuose, išeis kaip nugalėtoja, nes ji turi du svarbius sąjungininkus: pavergtosios rytų Europos tautos, kurioms negresia "Reichskomisariat Ostland", "Reichskomisariat Ukraine", "Generalgovernement Polen" ir t.t., bet Nepriklausoma Ukraina, Rusija, Lietuva ir t.t.

Antras JAV sąjungininkas yra duona, nes Kremliaus imperialistai iki šiol buvo maitinami anglosaksų duona. Taip pat yra vilties ir afganistaniečiams apginti savo laisvę, nepriklausomybę. Taip ta mažyte trijų milijonų Suomija gynėsi 1939 metais užpulta Raudonųjų Armijų ir liko tik "Finlandizuota". Tas pats atsitiko ir su 3 milijonų Izraeliu: jis gynėsi ir apsigina prieš šimtus milijonų arabų. Gi Lietuva 1940 m. net simboliškai nesigynė.

Antanas Viluckis

Vak. Vokietija,
1980 m. kovo mėn.

NAUJI LEIDINIAI

VARPAS

VARPAS - Žurnalas Tautos bei žmogaus laisvei, tautinei kultūrai ir lietuvybei, - įsteigtas 1889 metais, Nr. 16, 1978 - 1979. Red. Antanas Kučys, Adm. Titas Briškaitis, 1214 N. 16th Ave, Melrose Park, Illinois, 60160. Kaina $ 3.00 Viršelis Vlado Žiliaus.

Rašo A. Kučys - Kad srovė į laisvę būtų stipresnė, dr. K. Karvelis - Komunizmui blėstant, Juozas Audėnas - Šis tas dėl būsimos laisvos Lietuvos valstybės, J. Kutra - Vilniaus Unuversitetas, dr. K. Karvelis - Vinco Kudirkos priekaištai inteligentams, dr. B. Motušienė - Išeivijos organizavimosi ir diferenciacijos procesas, B. Dundulis - Jono Biliūno šimtmetis, platūs skyriai - Mūsų literatūroje, Gyvenimas ir idėjos. 192 pusl.

"BĖGOME NUO TERORO"

Beveik penkiasdešimt metų kun. dr. Juozas Prunskis yra aktyvus mūsų spaudoje; jo pirmas leidinys - J. Douillet "Maskva be kaukės", verstas drauge su kun. A. Sušinsku - 1931 m. Lietuvoje. Per tą pusę šimtmečio jo darbštumas ir kūrybingumas davė lietuvių tautai apie 35 leidinius-knygas ir - gal šimtus straipsnių bei straipsnelių religinėmis, kultūrinėmis ir politinėmis temomis.

Kun. dr. J. Prunskis yra ne tik vertėjas, žurnalistas, redaktorius (nuo 1935m. iki 1953 m. yra buvęs "Mūsų Laikraščio", "20 Amžiaus", "Draugo", "Lietuvių Enciklopedijos" redaktorium), bet ir sugebėdavo pasitelkti būrį kultūrininkų ir suredaguoti įdomias knygas, kaip "Rinktinės Mintys" (1958m.), "Mano pasaulėžiūra" (1958), "Bėgome nuo teroro" (1980 m.)

Pastaroji knyga, "Bėgome nuo teroro", į kurią sutelkta net 39 autorių rašiniai, ypatingai įdomi ir naudinga, nes prikelia komunizmo grėsmės vaizdus.

Įdomi knyga vyresnei kartai, karo viesulų ir raudonųjų grėsmės išblokštiems iš namų ir savo krašto; skaitant prisikelia kaip gyvi praėję vargai ir vaizdai, atsiveria baisaus raudonųjų melo ir jų genocido vykdomo smurtu užimtose tautose nuožmumas. Iškyla detalės, išryškėja bendras vaizdas visos lietuvių tautos baimės, panikos, nusivylimo, - kai raudonoji lava užplūsta, kai mažesniam nėra kaip išsigelbėti nuo plėšrių didžiojo nagų, kai iš niekur neatsiranda pagelbos, kai lieka tik - visa kas brangu ir gražu palikus - bėgti į platųjį pasaulį. Dabar, atrodo, kad skaitai siaubingą pasaką, kad, tarytum, visa praėję, dingę užmaršty ...

Ar dingę ar praėję? Toks pat žiaurus ir smurtiškas Afganistano užėmimas, ir toks pat melas, kad "jie išvadavo", ir toks pat Jungtinių Tautų bei paskirų "galingųjų" nejautrumas kenčiantiems nuo teroro (stebint - lyg "sportinį žaidimą") rodo, kad komunizmo grėsmė dar nepraėjusi, kad pasaulis dar jo pilnai nepažįsta, ir kad reikia mums šaukti, ir šaukti ir šaukti, kol visi aklieji praregės ir kurtieji išgirs, kol pasaulis nebebus abejingas kenčiantiems,

Toks šauksmas yra iš dalies ir J. Prunskio suredaguota knyga "Bėgome nuo teroro". Ši knyga labai naudinga mūsų jaunimui, nes perskaitę jie labiau supras tėvų meilę Lietuvai ir jų skausmą, iš tevynės pasitraukiant, jų ilgesį ir pastangas dabar, už Lietuvos išlaisvinimą besistengiant. Beveik 300 puslapių knygoje visi (39) straipsniai - viena tema: komunizmo žiaurumas; tačiau tie straipsniai įvairiai parašyti. Vienuose - intelektualiai, istoriškai atskleistas mūsų tautos užgrobimas ir apgrobimas, kituose - asmeniški įvairių aplinkybių išgyvenimai, prievarta išstumiant didelę dalį lietuvių tautos į Sibirą, vergų stovyklas, arba - į Vakarus, į nežinią ir vargą, svetimose šalyse beklajojant. Ir visi tie "pasmerktieji" - nekalti žmonės! Toje visoje ištremtųjų ir išstumtųjų masėje gal nebuvo ir vieno pilno procento tokių žmonių, kurie savo tautai ar žmoniškumui būtų prasikaltę.

Skaitai šią knygą ir negali atsitraukti iki paskutinio puslapio.

"Bėgome nuo teroro", straipsnių rinkinys, redagavo Juozas Prunskis, išleido Vytauto Didžiojo Šaulių Rinktinė Čikagoje, 1980 m., kaina - 7 dol. Gaunama pas knygų platintojus.

Alė Rūta

IŠ PAVERGTOS LIETUVOS

Giminės ir pažįstami iš okup. Lietuvos neviską savo laiškuose gali atvirai parašyti. Drąsesni (jei tik per bolševikinę cenzūrą praeina) parašo aiškiau, bet dažniausia šie laiškai įskaitomi tarp eilučių.

Viename laiške iš okup. Lietuvos rašoma: "Pas mus santaupos susidaro savaime, nes nėra kur pinigų išleisti. Kartais žmonės prastovi eilėse ištisas kelias valandas, kad išleidus bent kiek pinigų ...Jeigu pasklinda kalbos, kad kas nors pabrangs arba ką naujo atvežė, tai žmonės tuojaus "iššluoja" parduotuves. Kad taip toliau nebūtų, dabar normuotai pardavinėjamos maisto prekės".

Kitur rašoma, kad "pensininkams dantis sustato už dyką, tik nežinia dėl ko jie ilgai nesilaiko..." "Pas mus visko pilna, o kad batų kulnai greit nukrinta, tai niekis". "O televizoriuje moko rusiškai, melžėjos viena už kitą geresnės, viskas taip "gražu," atrodo, kad ir vanduo ružavas..."

* * *

1979 m. okup. Lietuvoje auto nelaimėse žuvo 799, sužeistų buvo 4929.

* * *

Kai pritrūksta pašaro, visi didieji valstybiniai ūkiai gavo įsakymą skersti kiaules ir piauti karves.

* * *

Brežnevas prisipažino, kad jo valdo - muose kraštuose trūksta vaistų, muilo, dezinfekcijos priemonių, dantims pastos, adatų, siūlų ir vaikams vystyklų.

S.P.

LAIŠKAI LAIŠKAI LAIŠKAI
Sandarai

Leonardas Gogelis, atsiliepdamas į Sandaros nr. 8 straipsnelį "Naujas Patrioto numeris" savo š.m. balandžio 18 d. laiške, be kita, rašo:

"Patrioto išleidime nedalyvavau, Vytas (t.y. Laugalis. Red.) atvežė man jau išspausdintus numerius - ir tada pirmąsyk tuos pamfletus perskaičiau. Aš jokiu būdu nepritariu šiems pamfletams, laikau, kad jie sumenkina LPS biuletenio vertę ir net jį kompromituoja."

L. Gogelis, dėl jo "išrinkimo" LPS generaliniu sekretorium, taip pasisako:

"Lietuvos Patriotų Sąjungos" gen. sekretorium mane išrinko irgi be mano žinios ir sutikimo. Dar net nesusigriebiau, kaip į visa tai reaguoti."

LIETUVIS NEPAVARGS
KOVOJE UŽ
LIETUVOS LAISVĘ

NEGALVOJIMAS, AR SĄMONINGA PRIEŠNACIONALINĖ VEIKLA?!

(Tęsinys) BIRUTĖ KEMEŽAITĖ

"ĄŽUOLYNO" TAUTINIAI ŠOKIAI

"Tėviškės Žiburių" 1980 m. Nr. 11 nepasirašytame koncerto apibūdinime "Naujumu padvelkęs koncertas" rašoma: "Dauguma tų šokių nauji, matyt, neseniai atkeliavę iš okupuotos Lietuvos. Net ir tie šokiai, kurie čia dažnai matomi, ąžuolyniečių yra skirtingai interpretuojami. Jie yra linkę į realistinę interpretaciją. Pvz. šokyje Siuntė mane motinėlė merginos išeina scenon su naščiais ir kibirais. Grūste vyrai pasirodo su grūstuvėliais, Rugučiuose - su dalgiais, o Malūne - du šokėjai važiuoja į malūną užlipę ant "vežimo", t.y. kitų šokėjų rankų. Tai paįvairina, pagyvina šokį, daro jį lengviau suprantamu publikai".

Lengviau suprantamu? Juk "Malūno" šokyje yra vaizduojamas malimo darbas, girnų sukimasis ir t.t., tai pati logiškiausia ir suprantamiausia interpretacija, todėl tas šokis vadinasi "Malūnu", o ne "Vežimu". Jeigu "Ąžuolyno" vadovai norėjo šokti "vežimo" šokį, tai jiems reikėjo tokį šokį patiems susikurti, bet naujam dalykui sukurti reikia talento, o jo, matyt, dr. Stanevičius neturėjo. Paimti jau gatavą kūrinį ir jį sudarkyti iškraipymu nei talento, nei išradingumo nereikia, tai gali atlikti kiekvienas. Todėl toks lietuvis korespondentas turi būti labai neįžvalgus ir nekultūringas, kad jam tokie reiškiniai yra tik "naujumu padvelkimas", šokio pagyvinimas ...

Tokiu pat būdu buvo suskurdinta ir žavioji "Sadutė", o taip pat kiti originalūs autentiški lietuvių tautiniai šokiai. Tie šokiai, kurie yra atvežti iš okupuotos Lietuvos - išeivijai nežinomi. Jie yra sukurti pagal svetimų tautų charakterį. "Žibučių ir Ąžuolyno viešnagė" koncerto vertinime ("Draugas" 1980-III-1), D. Lapinskas rašo: "Pabaigai "Ąžuolynas" pašoko "Grūstą" ir "Rugučius". Pirmasis naudojant porai ar asmeniui po du medinius grūstuvėlius, perteikė publikai labai įdomią įvairių medinių garsų paletę, neužmirštant, žinoma, ir vėl labai išradingos komiškos vaidybos."

Ar "Grūstas" yra lietuvių tautinis šokis? Daužymas grūstuvėlių vieno į kitą, siekiant išgauti ritmiškus šokio garsus, yra ispanų ir lotynų Amerikos šalių tautinių šokių stilius ir charakteris. Tiktai vietoj jų tautinio instrumento "Castanetas" ąžuolyniečiai pavartojo grūstuvėlius. Sulietuvintai tariant "Kastanjetės" yra mušamasis muz. instrumentas, sudarytas iš dviejų viename gale surištų medinių plokštelių ir vartojamas ritmiškam tarškinimui, atliekant šokį.

Toliau Lapinskas rašo: "Po to sekė keturių šokių grupė, kurios pats įspūdingiausias buvo "Džigūnas". Tik čia labai atkištinai svetimai nuskambėjo šokio muzika, atkeliavus kažkur iš Turkijos ar jos kaimynų. Bet įsigilinus daugiau, šis svetimumas pasidarė man ne taip jau baisus. O iš kurgi atkeliavo polkos, kuriomis pagrįsti daugumas mūsų greitųjų šokių, iš kurgi atkeliavo valsai, mazurkos, polonezai, kurie sudaro pagrindą daugumai mūsų lėtesnių šokių. Netgi mūsų populiarusis suktinis turi savo dvyną Čekoslovakijoje".

Ar tik D. Lapinskas nebus lenkų kilmės? Tikram lietuviui jo tautinė garbė neleistų lenkų tautinių šokių muziką pastatyti lietuvių tautinių šokių muzikai pagrindu, dargi be jokių įrodymų. Lapinsko visos "muzikinės" kritikos yra atremtos į kolaboracinę politiką, suniekinti viską, kas mūsų kultūroje yra tautiškiausia ir originaliausia. Tik prisiminkime, kaip D. Lapinskas kritikavo M.K. Čiurlionio ansamblio, koncertavusio Čikagoje, liaudies dainas. Kai kurios mūsų liaudies dainos jam priminė "ruskių Volgos pakrantėse dainuojamas dainas", kad, jo žodžius cituojant, "šis vienetas su šiomis dainomis mus reprezentuoja ir kitataučių tarpe". Tačiau "Ąžuolyno" vadovams, kurie mums atvežė iš tikrųjų ruskių Volgos pakrantėse kurtus šokius ir pristatė juos kaip lietuvių tautinius, D. Lapinskas nepriekaištavo, bet priešingai tuos vadovus neapsakomai išgarbino ir juos pateisino tikrosios lietuvių tautinės muzikos pasmerkimu. Net buvusiam "Lietuvos" folklorinio ansamblio birbynininkui Rimgaudui Kasiuliui, pabėgusiam nuo to ansamblio ir pasilikusiam Vakaruose, po jo koncerto tas pačias ruskių Volgos pakrantes prikišo, gal būt todėl, kad šis jaunuolis neprisidėjo prie LB-nės kolaborantų.

Kada "Ąžuolynas" ir "Žibutės" buvo nuvežti į Detroito Tarptautinį Institutą, kur jų maždaug dviejų valandų programa TV filmuotojų buvo nufilmuota ir parodyta 4-toj stoty svetimtaučiams, tai D. Lapinskas nesijaudino, kad tie du vienetai su rusiškais ir suispanintais šokiais ir tokios pat rūšies drabužiais mus reprezentuoja kitataučių tarpe. Tad iš šių faktų spręskite: ar Lapinskas yra lietuvių muzikinės kultūros profanas, nežino, kas priklauso etnografiniam autentiškumui, ar yra tiktai kolaborantų politikos propagandistas "Draugo" puslapiuose?

(Nukelta į pusl. 5)

CHICAGO

BIRŽELIO 8 DIENĄ ĮVYKS SANDAROS PAVASARINIS POBŪVIS - GEGUŽINĖ

Lietuvos Vyčių salėje ir darže,
2455 West 47th Street, Chicagoje

Kviečiame visus su draugais gausiai dalyvauti

A.a. Pranas Budvytis š.m. kovo 21 d. laidojamas Chicagos Lietuvių Tautinėse kapinėse. Pranas Budvytis buvo susipratęs lietuvis - savo laiku surinko net 45,000 parašų peticijai Jungtinėms Tautoms dėl lietuvių tautos pavergimo ir naikinimo. (Nuotr. Ciprijono Genučio).

NAUJA CHICAGOS ALTO VADOVYBĖ

Chicagos Lietuvių Taryba balandžio 13 d. Šaulių salėje sušaukė metinę konferenciją. Ją atidarė pirm. Julius R. Kuzas. Į prezidiumą buvo pakviesti Lietuvos gen. konsulė J.Daužvardienė, kun. A. Stašys, T.Blinstrubas, G. Lazauskas, sekretoriavo St.Mankus. Patriotinį sveikinimą pasakė gen. kons. J. Daužvardienė. Alto vardu sveikindamas kun. A Stašys dėkojo Chicagos Alto nariams už uolią veiklą, nuolatinę paramą vedant kovą dėl Lietuvos laisvės, skatindamas ir ateityje ryžtingai darbuotis dėl Lietuvos. Valdybos, pranešimus padarė pirm. J.R. Kuzas, iždo globėjas O. Kremeris. Amerikos Lietuvių Tarybai laisvinimo darbams paremti įteikta stambi auka - 8,000 dol. Pačios konferencijos metu aukų surinkta apie 500 dol.

Į naują Chicagos Alto valdybą išrinkti - pirm. E. Mikužiūtė, egzekutyvo sekr. dr. P.V. Dargis (Sandaros atstovas), vicepirmininkai - R. Šarka, J.R. Kuzas (Sandaros atstovas), M. Pranevičius, V. Samaška, Iždininkė I. Sankus, finansų sekr. A. Švitra, protokolų raštininkas St. Mankus, patikėtiniai - Kr. Austin, T. Kuzienė (Sandaros atstovė), P. Jokubka, O. Kremeris. Nariai. I. Andrašiūnas, P. Bučas, E. Boreiša (Sandaros atstovas) , J. Bigelis, J. Dikšas, A. Gabalienė, St. Janutienė, J. Jasiūnienė, V. Lenkevičienė, St. Kaulėnienė, H. Kuzienė (Sandaros atstovė), K. Karazija (Sandaros atstovas), S. Klatt, C.G. Oksas (Sandaros atstovas), A. Pužauskas, P. Povilaitis, D. Stukas, V.Šoliūnas, J. Šidlauskas, V. Valkavičius, V. Zemaitis.

Priimtas pareiškimas dėkojant lietuviams už Lietuvos laisvinimo pastangas, vykdomas vadovaujant Amerikos Lietuvių Tarybai. Skatinama nenuilstamai ir toliau tęsti Lietuvos laisvinimo kovą. Mok-A. Adomėnas painformavo apie pastangas, kad būtų atšauktas amerikiečių mokytojų sąjungos indorsavimas filmo "The Unknown War", kuris susuktas pagal Sovietų Sąjungos pateiktą medžiagą. Konferencija baigta Lietuvos himnu. Dalyvavo 24 organizacijų atstovai ir 96 svečiai.

Chicagos Lietuvių Tarybos Konferencijos dalyviai š.m. balandžio 13 d. Šaulių namuose.

Chicagos Lietuvių Tarybos Konferencijos prezidiumas: iš kairės - ALT-o centro gen. sekr. kun.A.Stašys, ALT-o centro prot. sekr. G.Lazauskas, Lietuvos Gen. Konsulė J.Daužvardienė, Chicagos sk. vicepirm. Teodora Kuzienė, sekr. St. Mankus, kalba Chicagos sk. pirm. Julius R.Kuzas. Trūksta ALT-o centro vicepirm. T. Blinstrubo. (Nuotr. V.Noreikos)

PAGERBTI RESPUBLIKONŲ VADOVAI

Illinois Lietuvių Respublikonų bankete Lietuvių Tautiniuose Namuose balandžio 12 d. iš Washingtono dalyvavo ponia Anna Chennault - garsiojo generolo našlė ir šiuo metu Amerikos Tautinių Grupių Tarybos pirmininkė. Iš Springfieldo atvyko Illinois respublikonų partijos pirm. Don W. Adams (Adomaitis) su sūnumi. Dalyvavo buvęs kongresmanas Robert Hanrahan su ponia ir eilė kitų. Gausiai buvo atstovaujama spauda ir radio.

Oficialią dalį atidarė banketo komiteto pirm. Kazimieras Oksas, o svečius pasveikino lygos pirm. Algis Regis.

Meninėj programoj dalyvavo jauna dainininkė Rita Markelytė-Dagys, kuri atliko keletą pačios parašytų dainų lietuviškai ir angliškai.

Banketo metu įteikta pirma stipendija studentui Vyteniui Milunui, sudarant sąlygas dalyvauti politiniam seminare, kuris įvyks gegužės mėnesį. Specialus atžymėjimas įteiktas "Southtown Economist" laikraščiui, kuris labai dažnai skiria daug vietos lietuvių reikalams Atžymėjimą miesto skyriaus redaktoriui Philip Kadner įteikė Lygos vicepirmininkas Juozas Bacevičius - aktyvus visuomenės veikėjas.

Įvertinant kitataučių pastangas kovoje dėl žmogaus teisių "Spirit of Freedom" atžymėjimas paskirtas poniai Anna Chennault, kurią pristatė Amerikos Lietuvių respublikonų federacijos pirm. Anatolijus Milunas.

"Metų Pasižymėjusio Lietuvio -Man of the Year" atžymėjimą įteikė lygos pirm. Algis Regis, pabrėždamas Illinois respublikonų partijos pirmininko Don W. Adams - Adomaičio atsiekimus ir rodomą nuolatinį bendradarbiavimą.

Banketas tikrai buvo šaunus. Vicepirm Aleksas Jankūnas pravedė laimėjimus, vicepirm. Jonas Talandis rūpinosi ponios Chennault sutikimu ir gloga.

Resp.

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

$ 100.00 F.S., Chicago , Illinois.
Ilgametis Sandaros skaitytojas F.S., reikšdamas dėkingumą Sandaros bendradarbei p-lei Birutei Kemežaitei už jos puikius straipsnius ir jos patriotinį veiklumą, - visa tai ypatingai vertindamas, Sandarai paaukojo $ 100.00 Už p.F.S. įvertinimą ir ta proga didelę auką esame labai dėkingi. Red. ir Adm.

10.00 Dr. Juozas Briedis, Lemont, Ill.
10.00 Leonardas Gogelis, Chgo. Ill.
10.00 Oswald R. Thiel, Oak Lawn, Ill.
6.00 Rev. Paul Dilys, Chgo. Ill.
5.00 Frank Strakshus, Chgo. Ill.
5.00 Vladas Klemka, Arlington, Mass.
5.00 A. Antanaitis, Chgo. Ill.
5.00 Petronelė Mosgers, Chgo. Ill.
5.00 Stasys Dagys, Chgo. Ill.
3.00 Anna Fambrauskas, Chgo. Ill.
2.00 Olympia Steponaitis, Chgo. Ill.

VERTINGA DOVANA ADDISON, ILL. BIBLIOTEKAI

JUOZAS BLAŽYS, susipratęs lietuvis patriotas, sandarietis, besirūpinantis mūsų pavergtos tautos bekompromisine kova dėl laisvės, padovanojo Addison, Ill. viešajai bibliotekai 6 tomus "Encyclopedia Lituanica" (anglų kalba).

Bibliotekos vedėja Mrs. P. Kelly raštu išreiškė širdingą padėką Juozui Blažiui, kartu pažymėdama, kad ant kiekvieno tomo bus įrašyta Juozo Blažio pavardė, kaipo aukotojo.

Tai labai graži ir vertinga dovana garsinant Lietuvos ir lietuvių vardą, nekalbančių lietuviškai ir svetimtaučių tarpe.

"LIETUVOS AIDŲ" RADIO PROGRAMOS SUKAKTUVINIS BANKIETAS

Pakvietimai gaunami "Lietuvos Aidų" Radio Programos būstinėje, 2646 West 71st Street, Chicago, Ill. Tel.778-5374, taip pat ir "MARGINIUOSE", 2511 West 69 Str.

Savo dalyvavimu prisidėsite prie programos išlaikymo.

Apdraudų Agentūra Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius
VALANDOS
Kasdiena 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.
- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI IŠ WOPA 1490 KIL.AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00 - 4:30 val.po piet
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue Tel.: HEmlock 4-2413
CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY
INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC
2951 W. 63rd Street CHICAGO, Illinois 60629
Office — 436-7878 VLADAS SIMAITIS, J. D.
Res. 476-5633 Registered Broker

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!
PAS VIENINTĖLĮ LIETUVĮ KAILININKĄ CHICAGO'JE
Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489
NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

"LIETUVOS AIDŲ" RADIO PROGRAMOS KETURIŲ METŲ
sukaktuvinis banketas
1980 M. GEGUŽĖS MĖN. 17 D., ŠEŠTADIENĮ, 6:30 VAL. VAK.
ŠAULIŲ NAMUOSE, 2417 W. 43rd STR., CHICAGO, ILL.
Programoje:
JAUNŲ TALENTŲ PASIRODYMAS, KARŠTA VAKARIENĖ,
DOVANŲ PASKIRSTYMAS. GROS VENCKAUS ORKESTRAS.
Auka $ 12.50 asmeniui.

ENGLISH section

Letters

April 7, 1980

President Willard McGuire
National Education Association
1201 Sixteenth Street N.W.
Washington, D.C. 20036

Dear President McGuire;

The National Education Association's endorsment of the Soviet propaganda film THE UNKNOWN WAR stands in violation of the United Nations Universal Declaration of Human Rights passed by the General Assembly on December 10, 1948.

The film speaks of the "liberation" of Eastern Europe - including Estonia, Latvia and Lithuania - by Soviet troops. However, the film fails to mention that the Soviet Union signed an agreement with Nazi Germany in 1939 for 7.5 million in gold and obtained permission from Hitler to occupy independent Lithuania in 1940. After World War II, Moscow replaced Nazi occupation troops with Soviet occupation troops in the above mentioned countries and, through force and fraud, incorporated them into the Soviet Union.

This illegal occupation - carried out against peace treaties and non - aggression pacts - is neither recognized by the United States government nor by any other member of the non-communist world. The Baltic countries, along with the rest of Soviet occupied Europe, desire the removal of the illegal Russian army that occupies them.

How could the N.E.A. support acts of colonial aggression by endorsing a film that depicts such acts as "liberation"? It is an outrage that a teachers' organization has endorsed a false view of history instead of real history.

The elected representatives of the N.E.A. membership have established clear criteria and procedures for endorsement of television programs. However, these were not followed in this case since THE UNKNOWN WAR is clearly a Soviet propaganda film unworthy of N.E.A. endorsement as "a historical documentary".

I feel that those people who are politically persecuted by the Soviet government deserve fair treatment from the N.E.A. - particularly in terms of an endorsement of a television series that fails, by omission, to recognize persecution. It would be better for the N.E.A. to make some effort to balance the record.

Antanas J. Van Reenan
Director of English Language Publications

LITHUANIAN AMERICAN COUNCIL, Inc.
2606 West 63rd Street,
Chicago, Ill. 60629

Romas Kalanta, a 19 year old Lithuanian student, who on May 14, 1972 self-immolated in a park in Kaunas in protest against the suppression of Lithuanian national and religious rights under the communist regime of the Soviet Union. He died in flames shouting freedom for enslaved Lithuania.

NEGALVOJIMAS, AR SĄMONINGA PRIEŠNACIONALINĖ VEIKLA?!

(TĘSINYS IŠ PUSL. 3)

Įdomu, o iš kur atkeliavo pačio D. Lapinsko kūrybinė muzika, ypač su "Lokio" libretu, su kaukimų ir maurojimų garsais?

Štai, iš kokio Rusijos užkampio atkeliavo Lapinskui nepaprastą įspūdį padaręs šokis "Džigūnas". Galima būtų manyti, kad tas žodis kilęs iš žodžio "džigas" (angl. jig), tai yra greitas anglų kilmės šokis, trijų dalių takto. Bet kadangi lietuviai "Džigūną" yra atsivežę iš okup. Lietuvos, tai jam geriau tiks "džigitas, džigitavimas" žodžių kilmė - Kaukazo kalniečių, kazokų ir kt. tarpe - įvairūs sudėtingi pratimai ant šuoliuojančio arklio. "Varkijietis" taip pat ir savo žodžio ir muzikos kilme lietuvių tautai svetimas šokis. Ir kituose ypač sukurtuose okup. Lietuvoje šokiuose yra ryški rusų, ar kitų tautų įtaka muzikiniame ir išraiškos judesių stiliuje.

K.L. Gurevičius "T.Ž." (1980-III-27) "Gerai pavykęs spektaklis" rašo: "Kaikuriuose šokiuose buvo pastebima šiek tiek graikiško, ypač ispaniško šokio elemento (žingsniavime, kojų kryžiavime, galvų pakrypime ir t.t.). Tad jų įsipainiojimo ne reikėtų perdaug kritikuoti. Juk visų kraštų tautiniuose šokiuose yra įsivėlusių panašių "griekų". Jo nuomone, "stilizacija nepanaikina etnografinio autentiškumo."

Kiekvienas originalus meno kūrinys turi savo stilių. Architektas prieš pradėdamas bažnyčios statybą jau žino kokio stiliaus ji bus: gotikos, baroko ar kt. Kiekvienas stilius turi sau būdingus bruožus: Pvz. gotikai yra būdingi smailios arkos bokštai, barokas yra 18 a. vidurio stilius, pasižymintis puošnumu, dekoratyvinių smulkmenų gausumu ir t.t. Kiekvienas stilius turi ir savo istorinį laikotarpį. Bėgant metams, keičiasi gyvenimo būdas, keičiasi ir stilius. Visa ką tauta sukuria proto ir dvasios galiomis nueina į istorinę praeitį.

Tiktai išlikę originalūs paminklai kalba apie tautos kultūrinę praeitį. Todėl kiekviena kultūringa tauta restauracija (atnaujinimu) nieko nekeičiant stengiasi išlaikyti jų autentiškumą. Kas įvyktų, jei kokia idiotų grupelė sugalvotų stilizuoti pvz. Italijos "Castel S. Angelo", jos originalų stilių pakeisti dabartinės architektūros keturkampe "dėže"? Būtų sunaikinta italų praeities kultūrą liūdijanti liekana su 1800 metų laiko - tarpio politikos įrodymu ... Garsus istorinis paminklas paverstas šių dienų bereikšmiu modernišku pastatu.

Lietuvių tautiniai šokiai ir tautiniai drabužiai taip pat turi savo originalų stilių, to laikotarpio gyvenimo bruožus, kalbančius apie mūsų praeitį, senovės lietuvių kultūrą. Tuo laiku nebuvo fabrikuose pagamintų medžiagų. Lietuviai patys savo namuose juos audė, kūrė raštus, derino spalvas, stilizavo pagal to laikotarpio skonį ir madą. Tikras tautinis drabužis turi būti ilgas, austas, naudojami tiktai lietuvių tautai anais laikais būdingi raštai, ir pilnas: bliuzė, kiklikas, sijonas, prijuostė, karūnėlė ir karoliai. Stilizavimas raštus pakeičiant zigzagais, vietoj palaidinukės ir kiklikio uždėjimas sportinio švarko, tautinių šokių išraiškos judesių keitimas, naujovių įnešimas, tuo labiau stilizavimas svetimos tautos stiliumi, reiškia sunaikinimą autentiškumo (tikrumo), sunaikinimą mūsų bemokslių genijų palikimo. Tiktai laukinės, nekultūringos tautos savo praeities negerbia. Jeigu Gurevičius žino, kad tie šokiai turi svetimų tautų stiliaus priemaišų, tai kaip juos gali vadinti lietuvių tautiniais šokiais ir dargi autentiškais?

Tačiau dainų iliustravimas šokiu yra visai kas kita, pvz. "Siuntė mane motinėlė". Dainos žodžius imituojant šokio judesiais, teisingai, tie judesiai nei žodžių, nei melodijos nepakeičia, nesugadina, o tik paryškina, nes iliustravimas nėra stilizavimas. Bet toks menas vadinasi plastika, išraiškos šokiu, o ne tautiniu šokiu. Todėl plastinių šokių nereikėtų maišyti su tautiniais šokiais, bet juos atlikti atskirai.

Dainų iliustravimas šokiu buvo labai plačiai praktikuojamas nepriklausomoje Lietuvoje, o taip pat lietuvių stovykliniame gyvenime - Vokietijoje.

"ĄŽUOLYNO" DRABUŽIAI

"Ąžuolyno" tariamieji tautiniai drabužiai visiškai nėra panašūs į tautinius drabužius. Mergaitės su nuometais atrodo kaip žilabarzdžiai arabai. Viršuje pastatytas puomentiniu žiedu, yra Izraelio arabų nuometo nešiojimo stilius. Trijų ketvirčių ilgumo mergaičių paltai papuošti priekyje nuo viršaus žemyn lygiagrečiai einančiom dviem juostom su vieno zigzago ornamentu viduje, zigzaginiai juosiančiom apačią ir taip pat puoštom didelėm kišenėm, o berniukų taip pat apvadžioti iki kelių paltai daugiau panašūs į rytinius chalatus, perjuosti lietuvių tautine juosta, sudaro rusų kolchozninkų aprangos vaizdą. Be to, kur jūs matėte šokant su paltais, nežiūrint kokius šokius? Tai pati klaikiausia ąžuolyniečių vadinamoji tautinė apranga.

Kita eilė drabužių yra sulipdyta iš pusiau mūsų tautinių ir pusiau ispaniškų. Mergaitės vietoje kikliko ir tautinės bliuzės dėvi iš medžiagos pasiūtas aukštu kalnieriumi kilpomis ir zigzagais puoštas virš sijono nešiojamas ilgas palaidines, tokias pat kepures papuoštas zigzagu, o sijonai ir prijuostės jau yra lietuvių tautinių drabužių. Partneris su aukštu kalnieriumi virš liemens ilgio švarkeliu atrodo kaip ispanų toreadoras, ar matadoras, pasiruošęs į buliaus kautynes, tik tos lietuvių tautinės kelnės kažkaip nesiderina ... Tokioje aprangoje tas jaunimas atrodo kaip ispaniški gyviai su lietuviškais pasturgaliais ...

Trečios aprangos rūšis yra kinietiška. Mergaičių šviesūs sijonai, švarkai ir vėl papuošti tamsiom linijom ir zigzagais, o švarkelio priekis kilpų ornamentu. Kepuraitės iš suvarstytų medinių, ar kitokios medžiagos dūdelių, o per tarpus pervertas kaspinas. Berniukų švarkai taip pat kilpomis puošti. Kilpų ornamentai yra būdingi ir lotynų Amerikos šalims, jais puošėsi ir caro dukters Olgos vardo, 3 raitelių pulko, 3 eskadrono kareiviai. Tokios uniformos pavyzdį rasite A. Gintnerio išleistos knygos "Lietuva caro ir kaizerio naguose" 274 puslapyje.

Ilgi frakai su dalgio dantukų ornamentiniu apvadžiojimu, prie berniukų lietuvių tautinio drabužio visiškai nesiderina, tai lyg katei penkta koja ... Trumpi, kad ir tautiniai raštuoti sijonukai su paprasta trumpomis dantuotomis rankovėmis bliuze, taip pat nėra lietuvių tautiniai drabužiai. Matyt, rytietišku stiliumi, kazokiškai atliktiems, sudarkytiems "rugučiams" tie trumpi sijonukai buvo pritaikyti smalsumo sukėlimui: gašlioms akims pasiganyti...

Štai, kaip Vr. Kulbokienė "Drauge", aprašydama St. Petersburg, Fla. koncertą, atsiliepia apie šokėjų drabužius: "Imponavo puošnūs stilizuoti šokėjų sceniniai drabužiai, pritaikyti šokio stiliui ir laiko dvasiai, sukurti remiantis lietuvių istoriniais bei etnografiniais šaltiniais". Kitur ji rašo: "Skirtingi vestuvinio paveikslo drabužiai paimti iš Trakų srities šio šimtmečio pradžios". Gaila, kad ši recenzentė savo minčių neparemia, nepaaiškina, kokie yra tie Trakų srities drabužiai ir kuo jie panašūs į tuos kilpuotus ir zigzaguotus "ąžuolyniečių" drabužius ir kiek tuose zigzaguose yra to "lietuvių istorinio etnografiškumo"?! Kulbokienei austi ilgi tautiniai drabužiai yra "šių laikų", o tie zigzaguoti ir kilpuoti, pasiūti iš medžiagos, yra anų laikų - istoriniai ... Abejoju, ar ta moterėlė žino apie ką ji kalba ...

"Tėviškės Žiburiai" rašo: "Trečias jų savitumas - drabužių spalvingumas bei įvairumas. Jie turi net keturias aprangos rūšis. Drabužiai austi V. Dorello (taip sakoma programoje) ir yra sceninio pobūdžio, turi lietuviškų motyvų bei ornamentų, bet nėra tautiniai tradicine prasme, išskyrus vieną rūšį (moterų). Matyti dabartinės Lietuvos ansamblių įtaka. Daugeliui kelia abejonių tokių drabužių tautiškumas".

Mane nustebino ir tiesiog pritrenkė buvusios autentiškiausių tautinių šokių ir drabužių žinovės Baronaitės mokinės G. Breichmanienės įsijungimas į šį liaupsintojų manifestą. Gal būt iš baimės, kad jos šokėjų grupė nebūtų LB-nės ignoruojama, boikotuojama, išstumta iš kultūrinės veiklos, ji yra priversta pataikauti ir laviruoti. Bet tautinė sąžinė, matyt, neleido jai prabilti savo vardu, todėl prakalbėjo visų vardu. Cituoju: "Daug kas komentavo ir kitokius drabužius, kurie mūsų ansambliams yra neįprasti ir vargu ar turės įtakos. Bet žiūrovui tai buvo nauja, kitoniška, įdomu, gražu". Toliau ji kalba: "Tie, kurie atvyko, nesigailės, nes pamatė spektaklį visai skirtingą - gyvą, spalvingą, įvairų su pietietiško kraujo ir energijos atspalviu". Dar kitur rašo: "Sadutė atrodo gerokai sutrumpinta ir suprastinta, nors nuotaka labai graži".

Kaip žiauru, okup. Lietuvoje lietuviai bijo pareikšti tiesos žodį, kad nepatektų į Komunistų partijos žmonių nemalonę, o išeivijoje lietuviai bijo atviru žodžiu ginti tautinius reikalus, kad nepatektų į LB-nės kolaborantų nemalonę...

ARGENTINOS "ŽIBUTĖS"

"Tėviškės Žiburių" Nr. 11 rašoma: "Dainos grupė "žibutės" (septynios) atliko 15 dainų lietuvių, ispanų ir anglų kalba. Tai estradinis vienetas, pasirinkęs daugiausia jau dabartinių Lietuvos kompozitorių - A. Bražinsko, E. Venskaus, M. Vaitkevičiaus, S. Raudonikio, B. Gorbulskio ir kitų".

K.L. Gurevičius "Tėviškės Žiburiuose" sako: "Iš visų dainų bene maloniausiai nuteikė "La Pastorella" ir "Los Castillos". Čia ypač buvo pastebima puiki vieneto intonacija, preciziški balsų perėjimai ir tikslus dainų charakterio perteikimas. Pageidautina ir mūsų koncertuose retkarčiais įpinti panašaus žanro dainų. Labai nuotaikingai buvo sudainuota ir "Mi Buenos Aires Querido" antroje koncerto dalyje". Toliau jis rašo: "Lietuviškos dainos, ypač "Skamba, skamba kankliai", buvo labai šiltai klausytojų priimtos, "žibutės" jas atliko jausmingai, nors ir nevisados išgaudamos subtilią lietuvišką dvasią, dvelkiančią liaudies dainose".

Kaip "žibutės" galėjo pajusti lietuvišką dvasią lietuvių liaudies dainose, jei niekas tos lietuviškos dvasios nesistengė joms įkvėpti, jeigu jos yra kultūriškai auklėjamos ir lietuvinamos su ispaniškų, angliškų ir okup. Lietuvos kompozitorių dainų pigia kabaretine muzika? Pageidavimas kabaretinių dainų įjungimo į mūsų liaudies ir klasikinių aukšto muzikinio lygio dainų repertuarą, parodo K.L. Gurevičiaus nekultūringumą, nemuzikalumą ir didelį nesusitupėjimą ... Tegul šio klausimo sprendimą papildo aukšto muzikinio lygio kritikė Elena Vasyliūnienė "Volungės koncertas So. Bostone" savo kritikinėmis mintimis, 1979-11-9 išspausdintomis "Vienybėje". Štai tos kritikos ištrauka:

"Antroje daly, išskyrus porą dainų, visos kitos buvo estradinio pobūdžio. Asmeniškai manau, kad maišyti liaudies dainą su kabaretu yra blogas skonis, nes estrada atstovauja kabaretui. Paklausiau ansamblio vadovę, kodėl, būdama inteligentiška dirigente, ji daro tokią klaidą. Atsakymas: Klausytojas estradinę dainą mėgsta. Tad jo skoniui patenkinti arba pasisekimui laimėti toks absurdas ir daromas.

Daugiausia publiką pagavo šių dienų Lietuvos kompozitorių rašytos estradinės dainos. Salė plojo. Reikalavo biso, ir susilaukė dar dviejų dainų.

Mano manymu, Volungės ansamblis pajėgus sudaryti rimtą programą. Prie savo 16 liaudies dainų pridėjęs rimtų kompozitorių kamerinio turinio parašytas dainas, jis būtų rimtas reprezentacinis kamerinis vienetas, kokio mes neturim. Savo muzikalumu, balsais ir darbštumu Volungė gali to pasiekti. To jai ir linkim.

Galima turėti savo atskirą estradinį repertuarą, kuris yra mūsų "malum necessarium" (neišvengiama blogybė), bet nereikia jo jungti su mūsų liaudies daina, kuri yra mūsų tautos turtas, šventenybė. Liaudies daina sukurta beraščio genijaus. Estradinė daina rašoma pigaus skonio miestiečiui".

Dar būtų pravartu paminėti ir Dariaus Lapinsko linkėjimą "žibutėms": "Dainuokite publikai dainas, kurias ji mažiau pažįsta, supranta. Tebūnie publikai jūsų dainų repertuaras, kaip jūs pačios bernužėliui - kuo mažiau jis žino apie jus, tuo jam esate įdomesnės." Reiškia, jei nori, kad kiti tave laikytų garsiu rašytoju, tai rašyk taip, kad niekas nesuprastų. Jei nori, kad tave vadintų nepaprastu kritiku, tai rašyk kritikas dar nesuprantamesnes, negu tie nesuprantami kūriniai. Jei nori, kad kiti galvotų, jog esi aukšto meninio lygio dainininkas, tai dainuok nežinomas ir niekam nesuprantamas dainas. Jei nori būti vadinamas neeiliniu kompozitorium, tai kurk keistų, kapotų, disonansinių garsų nesuprantamas kompozicijas. Ar tai tokiu apgaulingu būdu D. Lapinskas pasidarė garsiu kompositorium LB-nės kolaborantų tarpe?

Kultūrinio lygio negalima pakelti tautos mulkinimu, ar pataikavimu neišlavintam skoniui dėl išviliojimo sau daugiau aplodismentų. Tautą reikia visapusiškai sąmoninti, suteikti jai teisingą ir aiškią informaciją, intelektualiniu keliu vesti prie sveiko loginio galvojimo, lavinti jos skonį, kelti kultūrinį lygį dailės, muzikos ir kitose srityse pačios aukščiausios vertės kūriniais ir t.t.

Niekas lietuviams nedraudžia šokti svetimtaučių šokius, dainuoti ispanų kabaretines dainas ir rengtis kitų tautų stiliaus drabužiais, bet nereikia visa tai maišyti su lietuvių tautiniais šokiais, tautiniais drabužiais ir tą mišinį priskirti prie lietuvių tautinės kultūros. Tai ryški Maskvinio internacionalo įtaka, kurią LB-nė, atrodo įgijo per kultūrinius ryšius su okup. Lietuvos lietuviais komunistais, ištikimai tarnaujančiais okupantui ...

Tai rodo, kad išeivijos kultūra be nepriklausomos valstybės kontrolės yra tiktai nepastovi saviveikla, kaip kas nori, taip ją puoselėja ... Svetimo krašto viję ji yra tapusi tik to krašto kultūros dalimi. Okup. Lietuvos lietuviai pasaulinėje sporto olimpiadoje aukso medalius laimi Rusijos garbei, Amerikoje gyvenantys Amerikos garbei ir t.t. Lietuvos vardas tarptautinėje plotmėje neegzistuoja, už Lietuvą kalba Rusija. Todėl lietuviai pirmoje vietoje turėtų statyti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo svarbą, visas jėgas ir lėšas sutelkti Lietuvos laisvinimo darbui, nes jei nebus Lietuvos, tai išnyks ir lietuviai su savo kultūra. Politiniai veiksniai ALT-as, o ypač VLIK-as šiandien yra pagrindiniai išeivijos veiklos centrai, kuriuos lietuvių išeivijos visuomenė turėtų labiausiai visapusiškai remti, kitaip visos kalbos apie Lietuvos meilę, nepriklausomybę taps tik tuščia gražbylyste, tautine veidmainyste. Kultūrinė veikla pavergtai tautai turėtų būti antraeiliu dalyku ...

(Pabaiga)

TĖVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS KAMPELIS

Įsteigta 1896

Istoriniai Padavimai

DR. JONAS BALYS

Užburtos Pilys ir Piliakalniai

Kareivis Nori Atkasti Užburtą Kauną

Dar prieš Didįjį Karą rusų kariuomenėje buvo vienas lietuvis, geras ir dievobaimingas žmogus. Tam kareiviui vieną kartą prisisapnavo nepažįstama panelė ir sako: "Eik į Kauno pilies griuvėsius ir kask. Rasi geležines duris. Tas duris atidaryk, tada tavo tėvynė bus laiminga". Kareivis atsikėlė rytą ir savo sapną pasakė draugams. Tie pradėjo juoktis, kad sapnams tiki. Kitą naktį vėl jis tą panelę sapnavo. O kada ir trečią naktį prisapnavo, nuėjo pas kunigą ir apie viską jam pasakė. Kunigas pagalvojo valandėlę ir sako: "Eik ir kask, gal iš to kas gera mums visiems išeis". Nuo tos dienos kareivis, kada tik turėjo liuosą valandėlę, ėjo į griuvėsius kasti. Niekas apie tai nežinojo, tik jis ir kunigas. Sunkus tat buvo darbas. Bet kareivis vis kasė. Tuo tarpu jo draugai pastebėjo, kad jis dažnai kažin kur išeina ir pradėjo sekti. Vieną dieną kareivis kasė labai ilgai ir atkasė duris. Laimingas norėjo jas atidaryti, tik tą pačią valandą atbėgo jo draugų atsiųsti rusų žandarai ir nuvedė su savim kareivį, ir paskui išsiuntė jį į Sibirą, o tas duris liepė vėl užkasti, nes žinojo, kad jei kas tas duris atidarytų, tai rusų valdžia žutų. Ir niekas jau daugiau nemėgino atkasti duris ir paliuosuoti užkeiktą karalaitę, nes visi rusų valdžios bijojo.

Lapių v., Kauno apsk. Užr. Mugasaitė, 1932. LTA 407(38).

Antakalnio Ponia

Vilniuj Antakalnyje prie ruskių stovėjo armota. Prie jos ant vartų (stovėdavo) saldotas ir vartavodavo. Vieną rozą jam stovint nakčia, išgirdo ką činškant ir pamatė atlekiant su medaliais ir gražiai aptaisytą šuniuką. Paskiau pamatė ateinant kokią gražią ponią. Priėjus ponia saldotui sako: "Nupirk man škaplierius ir vėl kada kai stovėsi, ateisiu paimti". Ale saldotas sako: "Neturiu pinigų". Tada ponia sako: "Aš tau atnešiu". Ponia tuoj sugrįžo ir atnešė jam nematytų audeklų rietimą. Saldotas šitą audeklą nunešė miestan ir pardavęs paėmė tris rublius, ar ką. Paėmęs pinigus nenupirko škaplierių, ale pragėrė. Paskui, kai reikia kitą rozą stovėti ant vartos, anas nuėjo, ale apie škaplierius tai jam ir ne galvoj. Nakčia stovint vėl girdi ką ateinant. Kai priėjo prie jo arčiau, anas pamatė, kad toji pati ponia. Tada anas ataminė, kad nenupirko škaplierių, ale jau dabar apie škaplierius ne čėsas. Pinigų maž dar ir turėjo, ale buvo užmiršęs. Ponia, priėjus prie jo arti, klausia: "Ar nupirkai škaplierius?" Saldotas sako: "Ne". Tada ponia sako: "Aš buvau užkeikta ant šimto metų ir dabar, kad tu būtum nupirkęs man škaplierius, aš būč išsiratavojus. Ale kai tu man nenupirkai, tai aš ir vėl ant šimto metų užkeikta. A, kad būč išsiratavojus, tai mano bagostvos būt užtekę man ir tau". Ponia šitaip pasakius su strošniu trenksmu nuėjo skradžiai žemėn. Ant tos vietos, sako, ir dabar yra skylė, kaip žmogui nulįst.

B. Kanapeckas, 37 m. a., Kraspolio dv., Giedraičių v. Užr. J. Steikūnas, 1925. I. 4. LTA 601(13).

Pirk Žaliąjį Kalną

Vienas Užpelkių k. (Luokės par.) kareivis tarnavo kariuomenėje Varšuvoje. Per sapną atėjo pas jį panelė ir sako: "Gelbėk tu mane — aš tau duosiu, ko tik reikia." Jis atsibudęs randa šalia savęs pinigų. Paskui ji naktį vėl ateina ir vėl atneša pinigų. Prieš išėjimą iš tarnystės ji ateina ir sako: "Kai parvažiuosi namo, pirk tu Žaliąjį kalną — kiek truks pinigų, tai tu gausi, galėsi tą kalną bumaškomis apkloti. Aptverk kaip parką, kad niekas nematytų. Kai tą kalną aptversi, tai tada aš ateisiu ir ten ateis mano vaiskas — tada aš kelsiuosi." Tada ji davė tam kareiviui daug pinigų. Nusigando kareivis tos karalaitės ir eina prie kunigo išpažinties, pasisako jam. Kunigas liepė pranešti policijai. Kai pranešė rusų policijai, tai ta kasė. Rado tvirtovėje aukso raktus nuo to kalno — ar švedų, ar Lietuvos. Kai atrado tas duris, tai greit vėl užkasė, akmenis vežė, padarė krepastus (tvirtoves), kad vaiskas nesikeltų. Paskui tam kareiviui vėl prisisapnavo (ta karalaitė): "Aš nelaiminga, aš kelsiuos: bus toks, kurs mane išpirks, — aš dar būsiu užkasta tris šimtus metų." (Tą atsitikimą man papasakojo mano diedukas, o jam — tas pats kareivis.)

M. Tviragienė, 70 m. a., Luokės apyl. Užr. J. Dovydaitis, 1932. LTA 776(34).

TMD

BLAIVYBĖ RADVILIŠKYJE

Vysk. M. Valančiaus laikais Radviliškyje gyvai reiškėsi blaivybės sąjūdis. Šiaulių ispravninkas 1860 m. rašė Kauno gubernatoriui, kad kunigų paskirti dešimtininkai labai žiūri, kad žmonės negertų, o pačiame miestelyje jis matęs vieną kryžium paguldytą žmogų, o prie jo galvos buvęs padėtas degtinės butelis; šitokiu būdu mėgęs išgerti asmuo atliko savo bausmę.

Tačiau blaivybės idėja, matyt, baigėsi drauge su vyskupu Valančium.

Iš raporto matyti, kad 1914 m. ruošiamų pirmajai komunijai 106 vaikų (50 mergaičių) jau buvo gėrę: mergaičių degtinę tik 2, o alaus 49; berniukų degtinę buvo gėrę 37, alų 56, vyną 27; 6 berniukai nuo degtinės buvo pasigėrę; 11 pasigėrę nuo alaus ir 1 nuo vyno.

Radviliškio apylinkėje buvo labai išplitęs naminio alaus vartojimas.

TĖVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS ADRESAS - 840 West 33rd Street, Chicago, Illinois, 60608.

pirm. Gertruda Dargis
2040 Springhill Road
Pittsburgh, Pa. 15243

Sekr. Grožvydas Lazauskas
840 West 33rd Street
Chicago, Ill. 60608

Ižd. Aleksandras Chaplikas
788 East Broadway
So.Boston. Mass. 02127

STRAIPSNIŲ KONKURSAS APIE DONELAITĮ

Minint mūsų didžiojo literatūros klasiko 200 metų mirties sukaktuves, LŠST Centro Valdyba skelbia straipsnių konkursą apie Kristijoną Donelaitį.

KONKURSO SĄLYGOS :

1. Tema : Kristijonas Donelaitis 200 metų.
2. Straipsniai-rašiniai turi būti parašyti rašoma mašinėle ir netrumpesni kaip 14-20 puslapių, pasirašyti slapyvarde ir atskirame užklijuotame voke įdėta tikroji autoriaus pavardė ir adresas, o ant voko viršaus užrašoma ir pasirinktoji slapyvardė.
3. Straipsniai-rašiniai turi būti atsiųsti iki 1980 metų gruodžio mėn.15-tos dienos imtinai.
4. Vertinimo komisija bus sudaryta ir paskelbta vėliau.
5. Už straipsnius-rašinius skiriama trys premijos . pirmoji - $ 150, antroji - $ 100 ir trečioji 50.
6. Konkurse gali dalyvauti visi lietuviai.
7. Premijas laimėjusieji straipsniai ar rašiniai pereina LŠST CV nuosavybėn ir be atskiro honoraro skelbiami spaudoje.
8. Parašytus straipsnius-rašinius siųsti iki nurodyto termino šiuo adresu : Kazys TAUTKUS,1614 N. 34 Ave. Melrose Park, Ill., 60160, pažymėjus, kad yra konkursinis.

SOL. BIRUTĖS KEMEŽAITĖS PLOKŠTELĖS YRA GERIAUSIA DOVANA SAVO ARTIMIESIEMS.

Plokštelė "Operų Arijų Rečitalis" (su Romos Operos Simfoninio Orkestro palyda) kainuoja 7.00 doleriai.

"Lietuvių Kompozitorių Solo Dainos" plokštelės kaina yra 6.00 doleriai.

Šias plokšteles galima gauti Chicagoje - MARGINIUOSE, 2511 West 69th St.,- pas JONĄ KAVALIAUSKĄ, 6437 So.Washtenaw Ave, telefonas - 778 - 5091.

Taip pat SANDAROJE, 840 West 33rd St., Chicago, Ill. 60608, darbo valandomis (pirm., antr. ir trečiadieniais). UŽSAKANT PAŠTU iki 4 plokštelių, pašto išlaidoms reikia pridėti po $1.00 už kiekvieną plokštelę, o užsakant 5 ar daugiau plokštelių, tai pašto išlaidoms nieko nereikia pridėti.

MAŽEIKA & EVANS
Laidotuvių Direktoriai
6845 SO. WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

BALTIC BAKERY
4627 SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois Tel. LA 3-1510
2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois Tel. 737-6784
Savininkas JUOZAS ANKUS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS
4343 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS
(LACKAWICZ)
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palos Hills, Ill. 974-4410

PHILLIPS - LABANAUSKAS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003
TURIME KOPLYČIAS VISOSE MIESTO DALYSE

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktoriai
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
Telef.: GRovehill 6-2345-6
1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: TOwnhall 3-2108-9
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
Aikštė Automobiliams Statyti

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą.
Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje
Sąskaitos apdraustos iki $40,000.00
FRANK ZOGAS
President
MIDLAND SAVINGS
& LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone 254-4470
ir 8929 So. Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598-9400
2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400
5½% paid quarterly 4 Year Savings Certificates Minimum $5,000
7½% All accounts compounded daily — Passbook Savings

PASSBOOK SAVINGS... the best way to save regularly!
5½%
Paid and Compounded Quarterly
OUR SAVINGS CERTIFICATES EARN UP TO 8%
see us for HOME financing. AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME
INSURED
Mutual Federal Savings and Loan
2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUSKAS, President Phone: VIrginia 7-7747
HOURS: Mon.Tue.Fri.9-4 Thur.9-8 Sat. 9-1
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905